

МІЖНАРОДНЕ ЕКОНОМІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО У ФОРМУВАННІ СТІЙКОСТІ ТА АДАПТИВНОСТІ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ПІД ВПЛИВОМ ЗОВНІШНІХ ЗАГРОЗ

О. В. Ареф`єва, д. е. н., професор, професор кафедри фінансових технологій та бізнесу, Національний університет «Київський авіаційний інститут», lena-2009-19@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0001-5157-9970>,

С. Т. Пілецька, д. е. н., професор, професор кафедри фінансових технологій та бізнесу, Національний університет «Київський авіаційний інститут», 86185@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-3638-3002>

Методологія дослідження. Результати отримані за рахунок застосування методів: системного підходу – при дослідженні міжнародного економічного партнерства як чинника стійкості та адаптивності системи економічної безпеки України; структурно-функціонального аналізу – при визначенні взаємозв'язків між зовнішніми загрозами, форматами партнерства та безпековими спроможностями; класифікації та систематизації – при групуванні зовнішніх загроз і форматів партнерства; матричного методу – при виборі форматів партнерства залежно від типу загрози та горизонту реагування; узагальнення – при визначенні напрямів зміцнення економічної безпеки України.

Результати. Встановлено, що міжнародне економічне партнерство виступає системоутворювальним чинником стійкості та адаптивності системи економічної безпеки України. Уточнено зміст стійкості як здатності зберігати й відновлювати критичні функції економіки та адаптивності як спроможності змінювати структуру ресурсів, інституцій, логістики й управлінських рішень відповідно до зовнішніх загроз. Систематизовано зовнішні загрози та ключові формати міжнародного економічного партнерства. Запропоновано структурно-функціональну модель трансформації форматів партнерства у стабілізаційну, адаптивну та трансформаційну спроможності. Розроблено матрицю вибору форматів партнерства відповідно до типу загрози та горизонту управлінської реакції.

Новизна. Наукова новизна одержаних результатів полягає у розвитку теоретико-методичних засад міжнародного економічного партнерства як механізму формування безпекових спроможностей держави. Обґрунтовано структурно-функціональний зв'язок «зовнішня загроза – формат міжнародного економічного партнерства – безпекова спроможність». Розвинуто принцип безпеково зумовленої відкритості, що поєднує міжнародну інтеграцію з диверсифікацією критичних залежностей, локалізацією знань і компетентностей та збереженням спроможності до стратегічного вибору. Запропоновано диференціацію інструментів партнерства за типом загрози та горизонтом реагування.

Практична значущість. Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їх використання при формуванні державної політики економічної безпеки, програм відновлення та структурної модернізації, визначенні пріоритетів міжнародного економічного співробітництва, координації міжнародних проєктів та розвитку економічної дипломатії. Запропоновані положення можуть використовуватися для узгодження партнерських інструментів із характером зовнішніх загроз і горизонтом реагування.

Ключові слова: міжнародне економічне партнерство, економічна безпека України, стійкість, адаптивність, зовнішні загрози, економічна дипломатія, міжнародна фінансова підтримка, стратегічна автономія, диверсифікація, повоєнне відновлення.

Постановка проблеми. Сучасна система економічної безпеки України формується в умовах, коли зовнішні загрози мають не епізодичний, а тривалий і взаємопов'язаний характер. Воєнні руйнування, атаки на енергетичну та логістичну інфраструктуру, обмеження доступу до окремих ринків, дефіцит інвестиційного капіталу, міграційні втрати, технологічні залежності та геоекономічна фрагментація накладаються одна на одну. За таких обставин традиційне трактування міжнародного економічного співробітництва переважно як засобу розширення торгівлі або залучення іноземних ресурсів є недостатнім. Воно має розглядатися як складова національної спроможності протидіяти загрозам, підтримувати безперервність критичних економічних функцій і формувати нову якість розвитку.

Актуальність дослідження зумовлена подвійністю міжнародної економічної взаємодії. З одного боку, зовнішнє фінансування, доступ до ринків, технологій, енергетичних ресурсів, транспортних коридорів та інституційної підтримки є критично важливими для функціонування української економіки. Водночас концентрація допомоги, імпорту чи технологічних рішень на обмежених кількостях джерел підвищує залежність від них і посилює потенційні ризики. Отже, предметом наукового аналізу має бути формування збалансованої конфігурації міжнародного партнерства, спрямованої на одночасне зміцнення зовнішньої підтримки та внутрішньої спроможності України до самостійного відтворення економічного потенціалу.

У цьому контексті міжнародне економічне партнерство доцільно інтерпретувати як систему довгострокових, інституційно закріплених і взаємовигідних зв'язків держави, бізнесу, міжнародних організацій, фінансових інституцій, наукових установ та інших учасників, спрямованих на мобілізацію ресурсів, зниження критичних ризиків, модернізацію економіки й узгодження стратегічних інтересів. На відміну від разової допомоги, партнерство передбачає спільне визначення цілей, розподіл відповідальності, прозорі правила реалізації проєктів і механізм оцінювання довгострокового безпекового ефекту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній науковій літературі економічна безпека та стійкість економічних систем розглядаються через внутрішній потенціал, стратегічне управління та адаптацію до зовнішніх загроз. С. Ареф'єв зі співавторами [1] розкривають роль інтелектуального капіталу у забезпеченні економічної стабільності та адаптивності. О. Ареф'єва та співавтори [2; 3] досліджують адаптацію потенціалу підприємства до загроз економічній безпеці та змін конкурентного середовища та обґрунтовують інноваційні моделі розвитку як основу стратегічних рішень підприємства. С. Пілецька, С. Ареф'єв, С. Петровська та С. Колесников [9] досліджують стратегічне забезпечення економічної безпеки в умовах цифровізації.

Міжнародний вимір економічної стійкості представлено Н. Бугас [4], яка визначає роль міжнародного співробітництва у забезпеченні сталого зростання. Н. Васильєва, О. Джигора та М. Дергалюк [5] розкривають потенціал військово-технічного співробітництва для технологічного розвитку та міжнародної інтеграції України. Г. Надоленко [8] досліджує трансформацію економічної дипломатії та інструментів захисту національних інтересів.

Економічну безпеку України в умовах воєнних викликів комплексно розглянуто в доповіді за редакцією Я. Жаліла [6], де систематизовано основні ризики та напрями зміцнення стійкості й повоєнного відновлення. А. Лісовий і В. Краєвський [7] акцентують увагу на виробничих, інвестиційних, бюджетних і боргових ризиках та ролі міжнародної підтримки.

У зарубіжній літературі Р. Болдвін і Р. Фрімен [10] систематизують ризики глобальних ланцюгів постачання та визначають роль диверсифікації, резервування й міжнародної координації у забезпеченні їх стійкості. У. Дадуш та Е. Домінгес Прост [11] досліджують геополітичну фрагментацію світової торгівлі та роль преференційних торговельних угод. Г. Джереффі, П. Пананонд, Ф. Телл і Т. Фан [12] аналізують трансформацію глобальних ланцюгів створення вартості, акцентуючи на промисловій політиці, стійкості та стратегічній автономії. С. Маріотті [13] розглядає відкриту стратегічну ав-

тономію як поєднання конкурентоспроможності, безпеки та міжнародної відкритості.

В OECD Economic Surveys: Ukraine 2025 [14] економічний розвиток і відновлення України розглядаються через структурні реформи, інвестиційні потреби та довгострокове зростання. П.-Ю. Вердє [15] досліджує геополітичний вимір міжнародних фінансів та використання фінансових і санкційних механізмів у реалізації економічної політики. Y. Yehorova, S. Chorna, Y. Petrushenko, F. Zhuravka, Kh. Potapenko, I. D'yakonova та O. Zamora [16] здійснюють комплексне оцінювання зовнішньоекономічної безпеки України та визначають фактори її формування.

Узагальнення праць [1–16] засвідчує комплексне дослідження економічної безпеки, стійкості, міжнародного співробітництва, глобальних ланцюгів постачання, стратегічної автономії, економічної дипломатії та міжнародних фінансів. Перспективним напрямом є обґрунтування міжнародного партнерства як інструменту забезпечення стійкості та економічної безпеки України, що інтегрує ресурсний, торговельний, інвестиційний, технологічний, інституційний і безпековий виміри.

Виділення невирішених частин загальної проблеми. Попри значний доробок, недостатньо розкритим залишається механізм перетворення різних форматів міжнародного економічного партнерства у конкретні безпекові спроможності держави. У наукових працях переважно окремо аналізуються зовнішнє фінансування, торговельна інтеграція, економічна дипломатія, інвестиційне співробітництво або стійкість ланцюгів постачання. Водночас бракує цілісної моделі, яка б пов'язувала тип зовнішньої загрози, відповідний формат партнерства, часовий горизонт реагування та кінцевий результат у вигляді стабілізаційної, адаптивної або трансформаційної спроможності системи економічної безпеки України.

Формулювання мети статті. Метою статті є теоретичне обґрунтування та структуризація міжнародного економічного партнерства у формуванні стійкості й адаптивності системи економічної безпеки України, а також розроблення моделі та матриці вибору партнерських інструментів відповідно

до характеру зовнішніх загроз і горизонту управлінської реакції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вихідним положенням дослідження є розмежування категорій стійкості та адаптивності. Стійкість системи економічної безпеки доцільно визначати як її здатність зберігати критично необхідні функції, обмежувати масштаб втрат і відновлювати допустимі параметри функціонування після зовнішнього шоку. Адаптивність означає здатність змінювати структуру ресурсів, інституційні правила, логістичні маршрути, виробничі конфігурації та управлінські рішення відповідно до нової природи загроз. Якщо стійкість відповідає на питання, чи здатна система витримати та відновитися, то адаптивність відображає, чи здатна вона навчитися, перебудуватися та уникнути повторення критичної вразливості.

Міжнародне економічне партнерство впливає на обидві характеристики, однак через різні механізми. Для підтримання стійкості першочерговими є швидкий доступ до фінансових ресурсів, страхування ризиків, аварійне постачання обладнання, резервні логістичні маршрути, тимчасові торговельні преференції та підтримка критичного імпорту. Для формування адаптивності важливішими стають диверсифікація ринків і постачальників, інтеграція до європейських мереж, спільні інвестиційні проєкти, гармонізація стандартів, технологічний трансфер, підготовка кадрів і створення механізмів організаційного навчання. Трансформаційний рівень передбачає локалізацію стратегічного виробництва, формування міжнародних інноваційних альянсів, модернізацію енергетичної системи та включення українських підприємств до ланцюгів створення вартості з вищою доданою вартістю.

Зовнішні загрози економічній безпеці України доцільно систематизувати за сімома взаємопов'язаними групами. Перша група охоплює воєнно-деструктивні загрози, пов'язані з руйнуванням активів, інфраструктури та виробничих потужностей. Друга включає геоekonomічні ризики, що виникають унаслідок фрагментації світового господарства, торговельних обмежень, санкційних протистоянь і зміни правил доступу до ринків. Третя група представлена макро-

фінансовими ризиками – дефіцитом зовнішнього фінансування, борговою залежністю, валютними коливаннями та зростанням вартості капіталу. Четверта охоплює торговельно-логістичні розриви, п'ята – енергетичні й інфраструктурні шоки, шоста – демографічні та кадрові втрати, сьома – технологічні залежності та обмеження доступу до критичних технологій.

Системний характер загроз означає, що один партнерський інструмент не може забезпечити достатній рівень безпеки. Наприклад, макрофінансова допомога підтримує бюджетну та валютну стабільність, але без відновлення експорту, виробництва та інвестицій може закріпити довгострокову залежність. Торговельні преференції розширюють доступ до ринків, однак без сертифікації, логістичних потужностей і фінансування модернізації підприємства не завжди здатні скористатися таким доступом. Технологічний трансфер без підготовлених кадрів

і захисту інтелектуальної власності також не створює стійкого ефекту. Отже, міжнародне партнерство має формуватися як узгоджений пакет фінансових, торговельних, інвестиційних, інституційних, технологічних і кадрових рішень.

На рис. 1 представлено структурно-функціональну модель впливу міжнародного економічного партнерства на систему економічної безпеки України. Ліва частина моделі відображає сукупність зовнішніх загроз, які формують потребу у партнерській взаємодії. Центральна частина поєднує шість ключових форматів партнерства. Їх виділення ґрунтується на тому, що для протидії сучасним загрозам недостатньо лише фінансової підтримки або розширення торгівлі; необхідна одночасна взаємодія у фінансовій, логістичній, інвестиційно-технологічній, енергетичній, інституційній та людсько-капітальній сферах.

Рис. 1. Структурно-функціональна модель міжнародного економічного партнерства у формуванні стійкості та адаптивності системи економічної безпеки України

Джерело: розроблено авторами на основі [1–5; 11; 12].

Права частина моделі відображає три типи безпекових спроможностей. Стабілізаційна спроможність забезпечує підтри-

мання ліквідності, бюджетної керованості, критичного імпорту та функціонування базової інфраструктури. Адаптивна спромож-

ність виявляється у диверсифікації потоків, зміні маршрутів, переналаштуванні виробництва та прискореному засвоєнні нових правил і технологій. Трансформаційна спроможність означає здатність змінити структуру економіки, підвищити частку високої доданої вартості, локалізувати критичні виробництва та сформувати довгострокові конкурентні переваги. Зворотний зв'язок у моделі підкреслює, що результати партнерства мають регулярно оцінюватися, а пріоритети – коригуватися відповідно до зміни загроз.

Ключовим принципом формування міжнародного економічного партнерства має стати безпеково зумовлена відкритість. Його зміст полягає у тому, що міжнародна інтеграція розглядається як джерело ресурсів, технологій і ринкових можливостей, але кожне рішення оцінюється з позицій впливу на критичні залежності, внутрішню виробничу спроможність і свободу стратегічного вибору. Такий принцип відрізняється від безумовної лібералізації, що може поглиблювати залежність, так і від економічного ізоляціонізму, який обмежує доступ до знань, капіталу та масштабних ринків.

Практична реалізація безпеково зумовленої відкритості передбачає дотримання кількох взаємопов'язаних принципів. Першим є диверсифікація, відповідно до якої критичне фінансування, постачання, експортні маршрути й технологічні рішення не повинні концентруватися в одному джерелі. Другим є взаємність, що передбачає баланс інтересів, участь українських суб'єктів у створенні доданої вартості та справедливий розподіл результатів. Третім є додатковість, за якої зовнішні ресурси доповнюють, а не витісняють внутрішні джерела інвестицій і підприємницьку ініціативу. Четвертий принцип – локалізація знань і компетентностей, тобто закріплення технологій, навичок та виробничих можливостей усередині країни. П'ятий – прозорість і підзвітність, без яких міжнародне фінансування не формує довіри й довгострокової інвестиційної репутації.

Особливого значення набуває критерій відтворюваності ефекту. Безпекова цінність партнерського проєкту має визначатися не лише обсягом залучених коштів або швидкі-

стю відновлення окремого об'єкта, а здатністю проєкту створювати повторювану економічну спроможність. Наприклад, постачання готового обладнання забезпечує короткострокове відновлення, тоді як спільне виробництво, сервісне обслуговування, підготовка фахівців і локалізація компонентів формують довгострокову адаптивність. Аналогічно, бюджетне фінансування стабілізує поточний стан, але гарантії приватних інвестицій, страхування воєнних ризиків і розвиток ринку капіталу створюють умови для відновлення інвестиційного циклу.

Міжнародне партнерство повинно бути диференційованим за часовим горизонтом. На короткостроковому горизонті пріоритетом є безперервність функціонування та обмеження втрат. На середньостроковому – диверсифікація, відновлення ринків, зміцнення інституцій і зниження залежностей. На довгостроковому горизонті пріоритетними орієнтирами виступають структурна модернізація, технологічне оновлення, інтеграція у високотехнологічні ланцюги створення вартості та формування стратегічної автономії. Узгодження інструментів партнерства з часовим горизонтом передбачає трансформацію заходів екстреної підтримки у механізми розвитку шляхом їх доповнення інвестиційними та інституційними рішеннями.

Матриця вибору форматів міжнародного економічного партнерства, наведена на Рис. 2, поєднує чотири групи загроз із трьома горизонтами реагування. Її логіка полягає у переході від негайної стабілізації до адаптивної диверсифікації та структурної трансформації. Такий підхід дозволяє уникнути універсальних рішень і пов'язати конкретний інструмент з очікуваним безпековим результатом.

Для макрофінансових і боргових загроз негайними інструментами є бюджетна підтримка, гарантії та страхування ризиків. На адаптивному рівні необхідним є розподіл джерел фінансування й підвищення передбачуваності допомоги, а на трансформаційному – створення спільних інвестиційних фондів і розвиток внутрішнього ринку капіталу. Для торговельно-логістичних розривів першочерговими є тимчасові торговельні преференції та аварійні транспортні

коридори; надалі – диверсифікація маршрутів, портів і постачальників; у довгостроковому вимірі – включення до європейських ланцюгів створення вартості.

Енергетичні та інфраструктурні шоки потребують постачання резервного обладнання й критичних ресурсів, але адаптивність формується через синхронізацію мереж, розподілену генерацію та спільні резерви. Структурна трансформація передбачає модернізацію енергетики на засадах стійко-

сті, енергоефективності та низьковуглецевого розвитку. У сфері технологічних і кадрових втрат короткостроковими інструментами є доступ до критичних технологій, навчання та експертна допомога; середньостроковими – спільні дослідницькі програми й мобільність; довгостроковими – інноваційні альянси, локалізація виробництва та відтворення технологічних компетентностей.

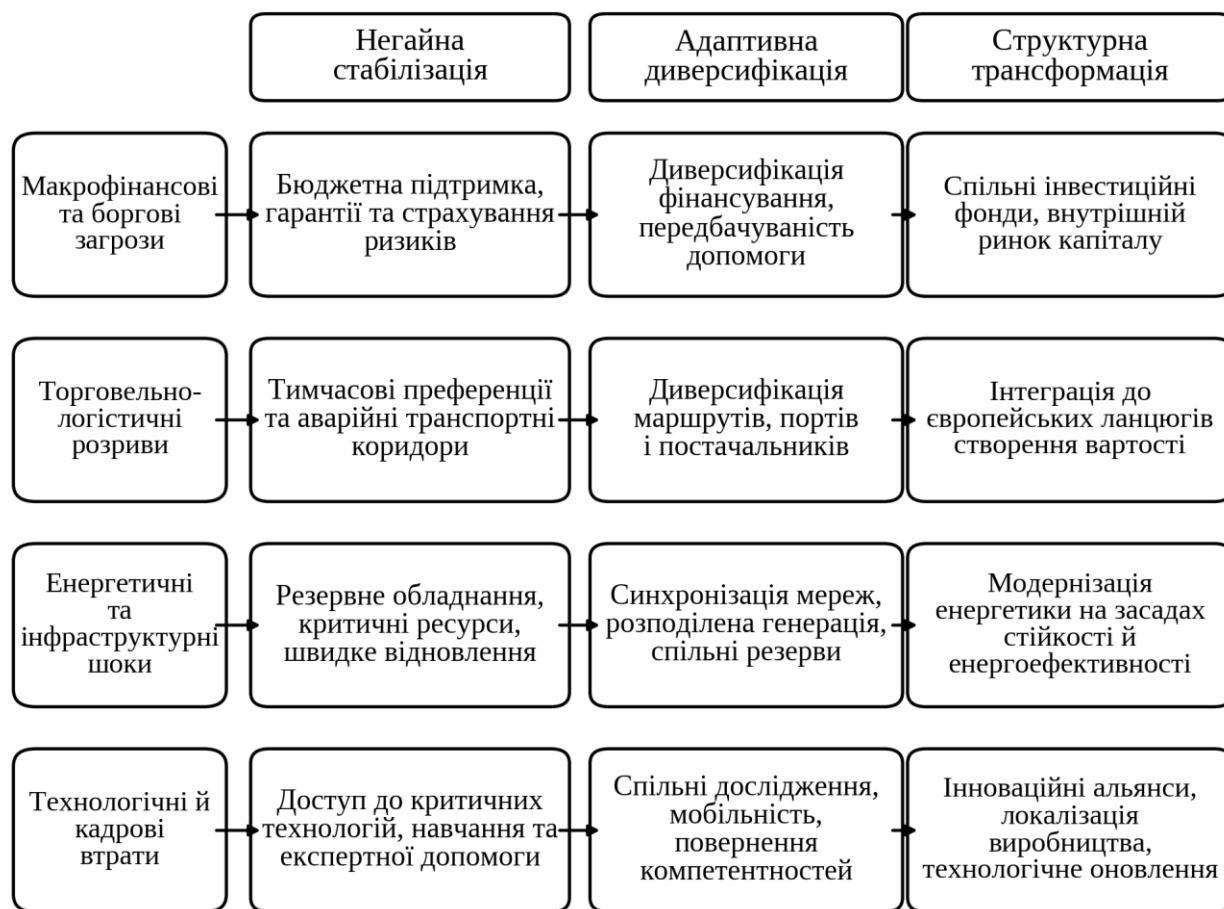

Рис. 2. Матриця вибору форматів міжнародного економічного партнерства відповідно до типів зовнішніх загроз і горизонту реагування

Джерело: розроблено авторами.

З позицій державного управління ефективність міжнародного економічного партнерства залежить від узгодження кількох рівнів. На стратегічному рівні необхідно визначити перелік критичних залежностей і національних пріоритетів, щодо яких партнерство має забезпечувати диверсифікацію або локалізацію. На програмному рівні міжнародні проєкти повинні бути об'єднані з державними програмами відновлення, про-

мислової, енергетичної, інноваційної та регіональної політики. На операційному рівні потрібні прозорі процедури відбору проєктів, розподілу ризиків, моніторингу виконання та оцінювання результатів. На рівні підприємств важливими є здатність готувати інвестиційні проєкти, відповідати міжнародним стандартам, забезпечувати комплаєнс і демонструвати фінансову та управлінську надійність.

Окремим завданням є формування системи показників результативності партнерства. До стабілізаційних індикаторів можуть бути віднесені безперервність фінансування критичних видатків, достатність резервів, швидкість відновлення інфраструктури, доступність критичного імпорту та стабільність зовнішніх розрахунків. Адаптивні індикатори мають відображати ступінь диверсифікації ринків і постачальників, частку альтернативних логістичних маршрутів, швидкість переналаштування виробництва, кількість взаємосумісних стандартів і рівень підготовки кадрів. Трансформаційні індикатори повинні характеризувати обсяг локалізованого виробництва, частку технологічно складного експорту, залучення приватного капіталу, створення спільних підприємств, розвиток дослідницької інфраструктури та зниження критичних імпорتنих залежностей.

Важливо уникати ситуації, коли результативність міжнародного партнерства вимірюється переважно освоєнням коштів. Такий підхід стимулює короткострокову проєктну активність, але не гарантує посилення безпеки. Доцільно застосовувати логіку безпекового додаткового ефекту, за якою проєкт має доводити, що без міжнародної взаємодії відповідна спроможність не була б створена або була б сформована повільніше та дорожче. Одночасно потрібно оцінювати ризик заміщення внутрішньої ініціативи зовнішнім ресурсом, ризик концентрації залежності та ризик припинення підтримки після завершення програми.

Значну роль у забезпеченні результативності відіграє економічна дипломатія. Вона має перейти від переважно презентаційної функції до формування цільових партнерських портфелів за країнами, галузями та типами безпекових спроможностей. Для кожного стратегічного напрямку доцільно визначати потенційних партнерів, їхні інтереси, можливі інструменти фінансування, регуляторні обмеження, очікуваний внесок України та критерії взаємної вигоди. Такий підхід дозволить поєднати політичну підтримку з конкретними інвестиційними, технологічними й торговельними результатами.

На корпоративному рівні міжнародне партнерство має бути інтегроване до систем

управління ризиками та розвитку підприємств. Підприємство повинно оцінювати комерційну доцільність угоди разом із її впливом на критичні постачання, рівень технологічної залежності, доступ до даних, захист інтелектуальної власності, санкційні ризики та можливості локалізації компетенностей. Партнерські угоди доцільно доповнювати планами безперервності, умовами передачі знань, диверсифікації постачальників і спільного реагування на кризові події.

Узагальнюючи, міжнародне економічне партнерство має розглядатися як механізм керованої взаємозалежності. Його метою є формування збалансованої структури взаємозалежних зв'язків, за якої зовнішня взаємодія розширює економічні та стратегічні можливості України, одночасно зберігаючи її спроможність самостійно приймати й реалізовувати стратегічні рішення. Це означає поєднання інтеграції з диверсифікацією, підтримки з локалізацією, допомоги з відповідальністю та відкритості з безпековими обмеженнями.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що міжнародне економічне партнерство є не допоміжним, а системоутворювальним чинником економічної безпеки України в умовах тривалих зовнішніх загроз. Його безпекова результативність визначається масштабом залучених ресурсів, спроможністю підтримувати критичні функції економіки, скорочувати тривалість відновлення, диверсифікувати зовнішні залежності та формувати внутрішні передумови структурної модернізації.

Уточнено відмінність між стійкістю та адаптивністю системи економічної безпеки. Стійкість характеризує здатність зберігати та відновлювати базові параметри функціонування, тоді як адаптивність відображає спроможність змінювати структуру ресурсів, інституцій, логістики та управлінських рішень відповідно до нових загроз. Міжнародне партнерство має одночасно формувати стабілізаційну, адаптивну та трансформаційну спроможності, оскільки концентрація лише на екстреній підтримці не забезпечує довгострокової безпеки.

Систематизовано ключові формати партнерства: макрофінансова підтримка і страхування ризиків, торговельно-логіс-

тична інтеграція, інвестиційно-технологічна взаємодія, енергетичне та інфраструктурне співробітництво, інституційна конвергенція й економічна дипломатія, науково-освітня і трудова кооперація. Запропонована структурно-функціональна модель показує, яким чином ці формати перетворюються на безпекові спроможності та формують стійкість і адаптивність системи економічної безпеки України.

Обґрунтовано принцип безпеково зумовленої відкритості, який передбачає поєднання міжнародної інтеграції з диверсифікацією критичних залежностей, взаємністю, додатковістю зовнішніх ресурсів, локалізацією знань і компетентностей, прозорістю та відтворюваністю результату. Розроблена матриця вибору форматів партнерства дозволяє пов'язувати тип загрози з короткостроковими стабілізаційними, середньостроковими адаптивними та довгостроковими трансформаційними інструментами.

Практичне впровадження запропонованого підходу потребує створення єдиної системи координації міжнародних економічних проєктів із державними пріоритетами безпеки, застосування показників безпекового ефекту, розвитку проєктної спроможності органів влади та підприємств, а також посилення економічної дипломатії. Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням інтегрального індексу результативності міжнародного економічного партнерства, кількісним оцінюванням його впливу на окремі складові економічної безпеки та апробацією запропонованої матриці на рівні стратегічних галузей і регіонів України.

Література

1. Ареф'єв С., Лелеченко А.П., Ареф'єва О., Пілецька С.Т. Інтелектуальний капітал і його значення для забезпечення економічної стабільності та національної безпеки. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. №36. С. 208-214. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-3-36>
2. Ареф'єва О.В. Теоретичні засади формування та адаптації потенціалу підприємства в контексті загроз економічній безпеці при недобросовісній конкуренції. *Бізнес Інформ*. 2026. №2. С. 242-250. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2026-2-242-250>
3. Ареф'єва О.В., Пілецька С.Т., Сімкова Т.О., Шабалтун М.М. Розробка і прийняття стратегічних рішень підприємства через формування інноваційних моделей розвитку при забезпеченні економічної безпеки. *Економічний аналіз*. 2024. № 4. С. 1-11. <https://doi.org/10.35774/econa2024.04.001>
4. Бугас Н.В. Сучасні тенденції міжнародного економічного співробітництва у досягненні сталого економічного зростання. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 67. DOI: 10.32782/2524-0072/2024-67-84.
5. Васильєва Н.Б., Джигора О., Дергалюк М. О. Економічні аспекти військово-технічного співробітництва: оцінка ефективності та перспектив розвитку. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 69. DOI: 10.32782/2524-0072/2024-69-142.
6. Економічна безпека України в умовах довготривалої війни: експертно-аналітична доповідь / за ред. Я.А. Жаліла. Київ: НІСД, 2024. 71 с. DOI: 10.53679/NISS-analytrep.2024.08.
7. Лісовий А.В., Краєвський В.М. Економічна безпека України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2026. Вип. 83. DOI: 10.32782/2524-0072/2026-83-188.
8. Надоленко Г.О. Трансформація економічної дипломатії України в умовах повномасштабної війни. *Ефективна економіка*. 2024. № 5. DOI: 10.32702/2307-2105.2024.5.1.
9. Пілецька С.Т., Ареф'єв С.О., Петровська С.В., Колесников С.О. Стратегічне забезпечення економічної безпеки підприємств в контексті цифровізації економіки України. *Проблеми економіки*. 2024. №2. С. 181-190. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2024-2-181-190>
10. Baldwin R., Freeman R. Risks and Global Supply Chains: What We Know and What We Need to Know. *Annual Review of Economics*. 2022. Vol. 14. Pp. 153-180. DOI: 10.1146/annurev-economics-051420-113737.
11. Dadush U., Dominguez Prost E. Preferential Trade Agreements, Geopolitics, and the Fragmentation of World Trade. *World Trade Review*. 2023. Vol. 22. №2. Pp. 278-294. DOI: 10.1017/S1474745623000022.
12. Gereffi G., Pananond P., Tell F., Fang T. Navigating industrial policy and global value chains in an era of disruptions. *Journal of International Business Policy*. 2025. Vol. 8. №3. Pp. 207-223. DOI: 10.1057/s42214-025-00223-9.
13. Mariotti S. «Open strategic autonomy» as an industrial policy compass for the EU competitiveness and growth: The good, the bad, or the ugly? *Journal of Industrial and Business Economics*. 2025. Vol. 52, No. 1. Pp. 1-26. DOI: 10.1007/s40812-024-00327-y.
14. OECD Economic Surveys: Ukraine 2025. Paris: OECD Publishing, 2025. DOI: 10.1787/940cee85-en.
15. Verdier P.-H. International Finance and the Return of Geopolitics. *American Journal of International Law*. 2025. Vol. 119. №2. Pp. 229-278. DOI: 10.1017/ajil.2025.8.
16. Yehorova Y., Chorna S., Petrushenko Y., Zhuravka F., Potapenko Kh., D'yakonova I., Zamora O. Assessing the foreign economic security of Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*. 2024. Vol. 22. №4. Pp. 382-396. DOI: 10.21511/ppm.22(4).2024.29.

References

1. Arefiev, S., Lelechenko, A.P., Arefieva, O., & Piletska, S.T. (2024). Intelektualnyi kapital i yoho znachennia dlia zabezpechennia ekonomichnoi stabilnosti ta natsionalnoi bezpeky. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*, (36), 208-214. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-3-36>
2. Arefieva, O.V. (2026). Teoretychni zasady formuvannia ta adaptatsii potentsialu pidpriemstva v konteksti zahroz ekonomichnii bezpetsi pry nedobrosovisnii konkurentsii. *Biznes Inform*, (2), 242-250. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2026-2-242-250>
3. Arefieva, O.V., Piletska, S.T., Simkova, T.O., & Shabaltun, M.M. (2024). Rozrobka i pryiniattia stratehichnykh rishen pidpriemstva cherez formuvannia innovatsiinykh modelei rozvytku pry zabezpechenni ekonomichnoi bezpeky. *Ekonomichnyi analiz*, (4), 1-11. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2024.04.001>
4. Buhas, N.V. (2024). Suchasni tendentsii mizhnarodnoho ekonomichnoho spivrobitnytstva u dosiahnenni staloho ekonomichnoho zrostannia. *Ekonomika ta suspilstvo*, (67). DOI: 10.32782/2524-0072/2024-67-84.
5. Vasyliieva, N.B., Dzhyhora, O., & Derhaliuk, M.O. (2024). Ekonomichni aspekty viiskovo-tekhnichnoho spivrobitnytstva: otsinka efektyvnosti ta perspektyv rozvytku. *Ekonomika ta suspilstvo*, (69). DOI: 10.32782/2524-0072/2024-69-142.
6. Zhalilo, Ya.A. (Ed.). (2024). *Ekonomichna bezpeka Ukrainy v umovakh dovyhotryvaloi viiny*. Kyiv: NISD. DOI: 10.53679/NISS-analytrep.2024.08.
7. Lisovyi, A.V., & Kraievskiy, V.M. (2026). *Ekonomichna bezpeka Ukrainy v umovakh voiennoho stanu*. *Ekonomika ta suspilstvo*, (83). DOI: 10.32782/2524-0072/2026-83-188.
8. Nadolenko, H.O. (2024) Transformatsiia ekonomichnoi diplomatii Ukrainy v umovakh povnomasshtabnoi viiny. *Efektivna ekonomika*, (5). DOI: 10.32702/2307-2105.2024.5.1.
9. Piletska, S.T., Arefiev, S.O., Petrovska, S.V., & Kolesnykov, S.O. (2024). Stratehichne zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv v konteksti tsyvrovizatsii ekonomiky Ukrainy. *Problemy ekonomiky*, (2), 181-190. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2024-2-181-190>
10. Baldwin, R., & Freeman, R. (2022). Risks and Global Supply Chains: What We Know and What We Need to Know. *Annual Review of Economics*, Vol. 14, 153-180. DOI: 10.1146/annurev-economics-051420-113737.
11. Dadush U., & Dominguez Prost E. (2023). Preferential Trade Agreements, Geopolitics, and the Fragmentation of World Trade. *World Trade Review*, Vol. 22, (2), 278-294. DOI: 10.1017/S1474745623000022.
12. Gereffi, G., Pananond, P., Tell, F., & Fang, T. (2025). Navigating industrial policy and global value chains in an era of disruptions. *Journal of International Business Policy*, Vol. 8, (3), 207-223. DOI: 10.1057/s42214-025-00223-9.
13. Mariotti, S. (2025). «Open strategic autonomy» as an industrial policy compass for the EU competitiveness and growth: The good, the bad, or the ugly? *Journal of Industrial and Business Economics*, Vol. 52, (1), 1-26. DOI: 10.1007/s40812-024-00327-y.
14. OECD Economic Surveys: Ukraine 2025. Paris: OECD Publishing, 2025. DOI: 10.1787/940cee85-en.
15. Verdier, P.-H. (2025). International Finance and the Return of Geopolitics. *American Journal of International Law*, Vol. 119, (2), 229-278. DOI: 10.1017/ajil.2025.8.
16. Yehorova, Y., Chorna, S., Petrushenko, Y., Zhuravka, F., Potapenko, Kh., D'yakonova, I., Zamora, O. (2024). Assessing the foreign economic security of Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*, Vol. 22, (4), 382-396. DOI: 10.21511/ppm.22(4).2024.29.

INTERNATIONAL ECONOMIC PARTNERSHIP IN BUILDING THE RESILIENCE AND ADAPTABILITY OF UKRAINE'S ECONOMIC SECURITY SYSTEM UNDER EXTERNAL THREATS

*O. V. Arefieva, D.E., Professor, National University «Kyiv Aviation Institute»,
S. T. Piletska, D.E., Professor, National University «Kyiv Aviation Institute»*

Methods. The results were obtained using the following methods: the systems approach – to study international economic partnership as a factor in the resilience and adaptability of Ukraine's economic security system; structural and functional analysis – to identify the relationships between external threats, partnership formats, and security capabilities; classification and systematization – to group external threats and partnership formats; the matrix method – to select partnership formats depending on the type of threat and the response horizon; and generalization – to identify directions for strengthening Ukraine's economic security.

Results. It was established that international economic partnership acts as a system-forming factor in the resilience and adaptability of Ukraine's economic security system. Resilience was clarified as the ability to preserve and restore critical economic functions, while adaptability was defined as the capacity to modify the structure of resources, institutions, logistics, and managerial decisions in response to external threats. External threats and key formats of international economic

partnership were systematized. A structural and functional model for transforming partnership formats into stabilization, adaptive, and transformational capabilities was proposed. A matrix for selecting partnership formats according to the type of threat and the time horizon of managerial response was developed.

Novelty. The scientific novelty of the results lies in the development of theoretical and methodological foundations of international economic partnership as a mechanism for building the state's security capabilities. The structural and functional relationship «external threat – international economic partnership format – security capability» was substantiated. The principle of security-conditioned openness was further developed, combining international integration with the diversification of critical dependencies, localization of knowledge and competencies, and preservation of strategic decision-making capacity. A differentiation of partnership instruments by type of threat and response horizon was proposed.

Practical value of the results lies in their potential application in shaping state economic security policy, recovery and structural modernization programs, setting priorities for international economic cooperation, coordinating international projects, and developing economic diplomacy. The proposed provisions can be used to align partnership instruments with the nature of external threats and the required response horizon.

Keywords: international economic partnership, economic security of Ukraine, resilience, adaptability, external threats, economic diplomacy, international financial support, strategic autonomy, diversification, post-war recovery.

Стаття надійшла до редакції 18.08.2026 р.

Прийнята до публікації 04.09.2026 р.

Дата публікації 30.09.2026 р.